

Образецът на частична предварителна оценка на въздействието влиза в сила от 01 януари 2021 г.

Частична предварителна оценка на въздействието

Институция:

Министерство на финансите

Нормативен акт:

Закон за изменение и допълнение на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс

Не е включен в законодателна/оперативна програма на Министерския съвет

Включен е в законодателната/оперативната програма на Министерския съвет за:

.....

Лице за контакт:

Момчил Турлаков

Главен експерт дирекция ДП

Телефон и ел. поща:

02/98592881, m.turlakov@minfin.bg

1. Проблем/проблеми за решаване:**Проблем 1**

Процесът по събиране на приходи в държавния бюджет е свързан със задължения на физическите и юридическите лица да заплащат предвидените в законодателството данъци, задължителни осигурителни вноски и други публични задължения. Изпълнението на тези финансови задължения няма като последица непосредствена, последваща облага или въобще някакъв вид директна възмездност за задълженото лице, тъй като принципът на данъчното и осигурително облагане е, че сумите събирани от данъчни постъпления и постъпления от задължителни осигурителни вноски, покриват нужди, общи за цялото общество, а не за целите и нуждите на конкретния платец. Като следствие, значителен брой от задължените лица нямат достатъчна мотивация за добросъвестно изпълнение на публичните си финансови задължения и у тях се поражда стремеж и желание да не заплатят, изцяло или частично, своите задължения за данъци и задължителни осигурителни вноски. Съответно, те предприемат действия по укриване на доходите си с цел избягване заплащането на тези задължения.

Съгласно данни и анализи, предоставени от Националната агенция за приходите, делът на т.нар. „сива“ икономика е равен на около 12% от БВП на Република България, а общите размери на незаплатените дължими данъци и осигурителни вноски е от порядъка на 2 – 2.2 млрд. лв.

Необходимостта от събиране на достатъчно приходи в държавния бюджет с оглед задоволяване на обществените финансови потребности в социалната, икономическата и други сфери изисква предприемане на действия от страна на приходните администрации за идентифициране на укрити доходи и тяхното надлежно облагане. Успехът на тази дейност зависи от наличието в приходната администрация на информация за такива доходи. В световната практика съществуват множество способи за събиране на такава информация, един от които е същата да се предоставя на приходната администрация от трети лица, които са получили достъп до нея. В голям брой от случаите се укриват доходи от стопанска дейност. Извършването на такава дейност е съпроводено от множество взаимоотношения с персонал, доставчици, партньори и клиенти. В немалък брой случаи тези лица разполагат с информация за укрити доходи от страна на задълженото лице. Необходимо е тези лица да бъдат мотивирани да предоставят тази информация на приходната администрация.

Налице е установена практика в други държави, най-вече в САЩ и Великобритания, такава мотивация да се създава чрез осигуряване на възнаграждение за лице, което предостави информация на приходната администрация за укрита доходи и вследствие това да бъдат събрани допълнителни приходи в държавния бюджет. Най-често това възнаграждение е с резултативен произход, т.е. представлява отчисление от събраната вследствие на предоставената информация сума, като в различните законодателства тази сума се определя като процент от допълнително събраните средства, понякога с диференциран размер в зависимост от мащаба на събраните суми. И понастоящем в приходната администрация постъпват ежегодно над 5 000 сигнала за укрита доходи, вследствие от които се постига допълнителна събираемост на дължими данъци и осигурителни вноски от ок. 700 хил. лв.

Предмет на настоящия проект е именно въвеждането в българското законодателство на механизъм за изплащане на възнаграждения за подадени сигнали, вследствие на които се съберат допълнителни приходи в бюджета.

Проблем 2

С § 14, т. 12 от преходните и заключителни разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2023 г. (обн. ДВ, бр. 66 от 2023 г.) беше изменен чл. 213, ал. 1, т. 5 от ДОПК. Разпоредбата, преди изменението ѝ от ДВ, бр. 66 от 2023 г., определяше, че не подлежат на принудително изпълнение трудовото възнаграждение, обезщетението по трудово правоотношение, всяко друго възнаграждение за труд, пенсията или стипендията – в общ размер до минималната работна заплата месечно.

С изменението от ДВ, бр. 66 от 2023 г., по отношение на трудовото възнаграждение сумата, която не подлежи на принудително изпълнение, се увеличи с петдесет на сто от разликата между средната брутна месечна работна заплата, определена общо за икономическите дейности за предходно тримесечие, за което са публикувани официални данни на Националния статистически институт, и минималната работна заплата.

Приемането на Закона за държавния бюджет на Република България за 2023 г. в средата на календарната година предпостави спешност и бързина при изготвянето на текстовете му. Като следствие текстът на разглежданата разпоредба на чл. 213, ал. 1, т. 5 се прие в редакция, която е недостатъчно ясна и предпоставя противоречиви тълкувания по отношение на това за кои доходи се отнася изменението на нормата. По тази причина настоящия проект на Закон за изменение и допълнение на ДОПК предлага нова, по-ясна и непротиворечива редакция на въпросното правило.

1.1. Кратко опишете проблема/проблемите и причините за неговото/тяхното възникване. По възможност посочете числови стойности.

1.2. Посочете възможно ли е проблемът да се реши в рамките на съществуващото законодателство чрез промяна в организацията на работа и/или чрез въвеждане на нови технологични възможности (например съвместни инспекции между няколко органа и др.).

1.3. Посочете защо действащата нормативна рамка не позволява решаване на проблема/проблемите.

1.4. Посочете задължителните действия, произтичащи от нормативни актове от по-висока степен или актове от правото на ЕС.

1.5. Посочете дали са извършени последващи оценки на нормативния акт или анализи за изпълнението на политиката и какви са резултатите от тях?

2. Цели:

Цел 1. Въвеждане на законови правила, чрез които да се създадат допълнителни източници на приходи в държавния бюджет и да се подобри събираемостта на приходите, като същевременно се повиши фискалната дисциплина, насърчат се лицата към доброволно спазване на данъчното законодателство и към въздржане от укриване на данъци и отклонение от данъчно облагане.

Цел 2. Отстраняване на неясноти в законови норми

Посочете определените цели за решаване на проблема/проблемите, по възможно най-конкретен и измерим начин, включително индикативен график за тяхното постигане. Целите е необходимо да са насочени към решаването на проблема/проблемите и да съответстват на действащите стратегически документи.

3. Заинтересовани страни:

1. Органите по приходите на Националната агенция за приходите (НАП);
2. Физическите и юридически лица, разполагащи с информация за укрита доходи. Невъзможно е практически да се даде обективна информация какъв е броят на лицата в тази група. Косвени данни могат да се извлекат от информацията, че понастоящем в системата на НАП постъпват годишно около 5 000 сигнала за укрита доходи и неплатени публични задължения, но би могло да се очаква че с въвеждането на режима този брой ще нарасне значително.;
3. Неправителствените организации, чийто предмет на дейност включва наблюдение на пазара и икономическите субекти и разкриване на незаконосъобразни икономически и финансови практики;
4. Физическите и юридическите лица, които укриват доходи с цел избягване заплащането на данъчните и осигурителни задължения за тях.
5. Длъжници по публични вземания, за които въвеждането на мярката ще има превениращ ефект срещу мотивите им за укриване на доходи.

Посочете всички потенциални заинтересовани страни/групи заинтересовани страни (в рамките на процеса по извършване на частичната предварителна частична оценка на въздействието и/или при обществените консултации по чл. 26 от Закона за нормативните актове), върху които предложенията ще окажат пряко или косвено въздействие (бизнес в дадена област/всички предприемачи, неправителствени организации, граждани/техни представители, държавни органи/общини и др.).

4. Варианти на действие. Анализ на въздействията:

4.1. По проблем 1

Вариант 1 „Без действие“:

Описание:

Вариантът „Без действие“ се характеризира с непредприемането на никакви действия, които пряко да адресират дефинирания проблем. При такъв вариант констатираният проблем ще продължи да съществува и определената цел няма да бъде постигната.

Положителни (икономически/социални/екологични) въздействия:

Няма положителни въздействия от неприемането на законопроекта за допълнение на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс. От гледна точка на отделните заинтересовани страни, органите по приходите на НАП няма да получат информация, въз основа на която да съберат допълнителни приходи в държавния бюджет, лицата разполагащи с такава информация няма да имат достатъчно мотивация да я предоставят на органите по приходите, тъй като няма да има предвидена облага за такова предоставяне, а лицата, които укриват доходи ще могат да продължат тази си дейност, без да изпитат превантивния и възпиращ ефект на предвижданата с проекта мярка.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Отрицателни (икономически/социални/екологични) въздействия:

В случай, че ДОПК не бъде допълнен с предвижданата мярка няма да бъдат осигурени допълнителни източници на приходи в държавния бюджет, съответно няма да се въздейства върху укриващите лица в посока прекратяване на тази практика.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Специфични въздействия:

Този вариант на действие не оказва социални или екологични въздействия, въздействие за отделни региони или въздействие върху заетостта и пазара на труда.

Въздействия върху малките и средните предприятия:

Неприемането на акта няма въздействие върху малките и средните предприятия.

Административна тежест:

Вариантът няма да доведе до промени в административната тежест за лицата.

1.1. Опишете качествено (при възможност – и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални и екологични въздействия, включително върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни. Пояснете кои въздействия се очаква да бъдат значителни и кои второстепенни.

1.2. Опишете специфичните въздействия с акцент върху малките и средните предприятия и административната тежест (задължения за информиране, такси, регулаторни режими, административни услуги и др.)

Вариант 2 „Приемане на предлаганите с проекта на закон промени в ДОПК:

Описание:

Проектът предлага допълнения в ДОПК, изразяващи се в:

- предвиждане на възнаграждение за лице, което подаде в НАП информация за укрита от друго лице доходи, и тази информация, след съответните действия по установяване на укритите доходи и събиране на дължимите публични задължения от страна на НАП, доведе до допълнителни приходи в държавния бюджет. Предвиденото възнаграждение е в размер на 10 на сто от събраната сума. С цел превенция на използването на механизма за решаване на междуличностни конфликти и други злоупотреби се предвижда долен праг на събраната сума, над който да се дължи възнаграждение. Този праг е 3 000 лв., което е сумата за данък в големи размери по смисъла на определението от чл. 93, т. 14 на Наказателния кодекс. Със същата цел е предвидено, че при трикратно подаване на невярна информация ще се налага административно наказание за подаващото информацията лице. Промените включват и процедура за подаване на информацията, изисквания за съдържанието ѝ и правила за изплащане на възнаграждението. Очаква се прилагането на механизма да стимулира, от една страна, подаването на сигнали за укрита доходи, а предвидените санкции за неверни сигнали да ограничат техния брой и така да се избегне излишно натоварване на данъчната администрация. В тази връзка следва да се посочи, че понастоящем от ок. 5000 сигнала, подавани годишно, в 100 – 120 случая се назначават ревизии и проверки, вследствие на които се събират посочените в част 1 на настоящата оценка суми.

Положителни (икономически/социални/екологични) въздействия:

Ще се повишат приходите в държавния бюджет. Ще се повиши мотивацията на гражданите и на юридическите лица за съдействие на данъчната администрация. Ефективното прилагане на мярката ще има превантивен, възпиращ ефект спрямо укриването на доходи. Ще се осигурят допълнителни средства за плащанията на разходите по държавните политики за социално и икономическо подпомагане на гражданите и стопанските субекти, съответно ще се облекчи финансовото натоварване на гражданите и стопанските субекти и ще се подобри социално-икономическото им положение.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Отрицателни (икономически/социални/екологични) въздействия:

Няма негативни въздействия от приемането на проекта за допълнение на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Специфични въздействия:

Този вариант на действие няма да доведе до ограничаване на избора на потребителите, до високи цени или до създаване на бариери пред конкуренцията, няма въздействие върху производителността, не засяга правото на собственост, не се възпрепятства научно-изследователската дейност, не влияе пряко на макроикономическите процеси. Този вариант на

действие не оказва социални или екологични въздействия, както и въздействие за отделни региони. Вариантът не оказва пряко въздействие върху заетостта и пазара на труда.

Въздействия върху малките и средните предприятия:

Предложените промени ще имат въздействие върху всички засегнати лица, включително и върху малките и средни предприятия.

Административна тежест: предлаганата мярка ще изисква организационно-административни действия от страна на НАП по нейното прилагане, но няма да създаде регулаторен режим, няма да изисква такси от лицата и няма да има ефект на допълнителна административна тежест.

(въздействията върху малките и средните предприятия; административна тежест)

1.1. Опишете качествено (при възможност – и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални и екологични въздействия, включително върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни. Пояснете кои въздействия се очаква да бъдат значителни и кои второстепенни.

1.2. Опишете специфичните въздействия с акцент върху малките и средните предприятия и административната тежест (задължения за информиране, такси, регулаторни режими, административни услуги и др.)

4.2. По проблем 2

Вариант 1 „Без действие“:

Описание:

Вариантът „Без действие“ се характеризира с неприемането на никакви действия, които пряко да адресират дефинирания проблем. При такъв вариант констатираният проблем ще продължи да съществува и определената цел няма да бъде постигната.

Положителни (икономически/социални/екологични) въздействия:

Няма положителни въздействия от неприемането на законопроекта за допълнение на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс. От гледна точка на отделните заинтересовани страни, за органите на НАП, отговорни за осъществяването на принудително изпълнение за публични вземания, и за длъжниците по такива вземания, ще възникват ситуации на спорове за видовете доходи, по отношение на които не подлежи на принудително изпълнение сумата от петдесет на сто от разликата между средната брутна месечна работна заплата, определена общо за икономическите дейности за предходно тримесечие, за което са публикувани официални данни на Националния статистически институт, и минималната работна заплата. Тези спорове ще утежнят и затруднят процеса по осъществяване на принудителното изпълнение, а тъй като в много от случаите е възможно споровете да се отнесат за разрешаване до компетентните съдебни органи ще се стигне и до допълнително натоварване на съдебната система.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Отрицателни (икономически/социални/екологични) въздействия:

В случай, че ДОПК не бъде допълнен с предвижданата мярка няма да бъдат отстранени предпоставките за противоречиво тълкуване на нормата на чл. 213, ал. 1, т. 5..

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Специфични въздействия:

Този вариант на действие не оказва социални или екологични въздействия, въздействие за отделни региони или въздействие върху заетостта и пазара на труда.

Въздействия върху малките и средните предприятия:

Неприемането на акта няма въздействие върху малките и средните предприятия.

Административна тежест:

Вариантът няма да доведе до промени в административната тежест за лицата.

1.1. Опишете качествено (при възможност – и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални и екологични въздействия, включително върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни. Пояснете кои въздействия се очаква да бъдат значителни и кои второстепенни.

1.2. Опишете специфичните въздействия с акцент върху малките и средните предприятия и административната тежест (задължения за информиране, такси, регулаторни режими, административни услуги и др.)

Вариант 2 „Приемане на предлаганите с проекта на закон промени в ДОПК:

Описание:

Проектът предлага изменение на чл. 213, ал. 1, т. 5 от ДОПК, изразяващо се в разделяне на нормата на т. 5 и т. 6, като се прецизира обхвата на сумата, която не подлежи на принудително изпълнение за съответните видове доход.

Положителни (икономически/социални/екологични) въздействия:

Ще се отстрани възможността за противоречиво тълкуване на нормата на чл. 213, ал. 1, т. 5. повишат приходите в държавния бюджет и съответно ще отпаднат потенциалните спорове по прилагането ѝ.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Отрицателни (икономически/социални/екологични) въздействия:

Няма негативни въздействия от приемането на проекта за допълнение на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Специфични въздействия:

Този вариант на действие няма да доведе до ограничаване на избора на потребителите, до високи цени или до създаване на бариери пред конкуренцията, няма въздействие върху производителността, не засяга правото на собственост, не се възпрепятства научно-изследователската дейност, не влияе пряко на макроикономическите процеси. Този вариант на действие не оказва социални или екологични въздействия, както и въздействие за отделни региони. Вариантът не оказва пряко въздействие върху заетостта и пазара на труда.

Въздействия върху малките и средните предприятия:

Приложното поле на нормата не засяга юридическите лица, вкл. малките и средни предприятия.

Административна тежест: предлаганата промяна не създава административна тежест за заинтересованите лица.

(въздействията върху малките и средните предприятия; административна тежест)

1.1. Опишете качествено (при възможност – и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални и екологични въздействия, включително върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни. Пояснете кои въздействия се очаква да бъдат значителни и кои второстепенни.

1.2. Опишете специфичните въздействия с акцент върху малките и средните предприятия и административната тежест (задължения за информиране, такси, регулаторни режими, административни услуги и др.)

5. Сравняване на вариантите:

Степени на изпълнение по критерии: 1) висока; 2) средна; 3) ниска.

5.1. По проблем 1:

		Вариант 1	Вариант 2
Ефективност	Цел 1:	ниска	висока
Ефикасност	Цел 1:	ниска	висока
Съгласуваност	Цел 1:	ниска	висока

** При повече от един поставен проблем мултиплицирайте таблицата за всеки отделен проблем.*

5.1. По проблем 2:

		Вариант 1	Вариант 2
Ефективност	Цел 1:	ниска	висока
Ефикасност	Цел 1:	ниска	висока
Съгласуваност	Цел 1:	ниска	висока

** При повече от един поставен проблем мултиплицирайте таблицата за всеки отделен проблем.*

6. Избор на препоръчителен вариант:

По проблем 1: Вариант 2 „Приемане на предлаганите с проекта на закон промени в данъчното законодателство“

По проблем 2: Вариант 2 „Приемане на предлаганите с проекта на закон промени в данъчното законодателство“

Посочете препоръчителните варианти за решаване на поставения проблем/проблеми.

6.1. Промяна в административната тежест за физическите и юридическите лица от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми):

По проблем 1

- Ще се увеличи
- Ще се намали
- Няма ефект

По проблем 2

- Ще се увеличи
- Ще се намали
- Няма ефект

1.1. Изборът следва да е съотносим с посочените специфични въздействия на препоръчителния вариант за решаване на всеки проблем.

1.2. Ако се предвижда въвеждането на такса, представете образуването на нейния размер съгласно Методиката по чл. 7а от Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност.

6.2. Създават ли се нови/засягат ли се съществуващи регулаторни режими и услуги от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми)?

По проблем 1

- Да
- Не

По проблем 2

- Да
- Не

1.1. Изборът следва да е съотносим с посочените специфични въздействия на избрания вариант.

1.2. В случай че се предвижда създаване нов регулаторен режим, посочете неговия вид (за стопанска дейност: лицензионен, регистрационен; за отделна стелка или действие: разрешителен, уведомителен; удостоверителен и по какъв начин това съответства с постигането на целите).

1.3. Мотивирайте създаването на новия регулаторен режим съгласно изискванията на чл. 3, ал. 4 от Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност.

1.4. Посочете предложените нови регулаторни режими отговарят ли на изискванията на чл. 10 – 12 от Закона за дейностите по предоставяне на услуги.

1.5. Посочете изпълнено ли е изискването на § 2 от Допълнителните разпоредби на Закона за дейностите по предоставяне на услуги.

1.6. В случай че се изменят регулаторни режими или административни услуги, посочете промяната.

6.3. Създават ли се нови регистри от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми)?

По проблем 1

- Да
- Не

По проблем 2

- Да
- Не

Когато отговорът е „Да“, посочете регистрите, които се създават и по какъв начин те ще бъдат интегрирани в общата регистрова инфраструктура.

6.4. По какъв начин препоръчителният вариант въздейства върху микро-, малките и средните предприятия (МСП) (включително по отделните проблеми)?

По проблем 1

- Актът засяга пряко МСП
- Актът не засяга МСП

По проблем 2

- Актът засяга пряко МСП
- Актът не засяга МСП

Изборът следва да е съотносим с посочените специфични въздействия на препоръчителния вариант.

6.5. Потенциални рискове от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми):

По проблем 1

Няма такива.

По проблем 2

Няма такива.

Посочете възможните рискове от прилагането на препоръчителния вариант, различни от отрицателните въздействия, напр. възникване на съдебни спорове и др.

7. Консултации:

- Проведени са консултации

Посочете основните заинтересовани страни, с които са проведени консултации. Посочете резултатите от консултациите, включително на ниво ЕС: спорни въпроси, многократно поставяни въпроси и др.

- Предстоят обществени консултации по чл. 26 от Закона за нормативните актове

Съгласно чл. 26, ал. 3 от Закона за нормативните актове по проекта на акт ще бъдат проведени обществени консултации като проектът на акт, докладът към него, частичната предварителна оценка на въздействието и становището по чл. 30б, ал. 3 от УПМСНА ще бъдат публикувани на интернет страницата на Министерството на финансите и Портала за обществени консултации за срок от 30 дни.

Проектът на акт ще се съгласува с всички министерства, дирекциите от администрацията на Министерския съвет, с чиято функционална компетентност е свързан, в съответствие с чл. 32 от Устройствения правилник на Министерския съвет и неговата администрация.

Обобщете най-важните въпроси за обществени консултации. Посочете индикативен график за тяхното провеждане и видовете консултационни процедури.

8. Приемането на нормативния акт произтича ли от правото на Европейския съюз?

- Да
- Не

.....
.....

1.1. Посочете изискванията на правото на Европейския съюз, включително информацията по т. 6.2 и 6.3, дали е извършена оценка на въздействието на ниво Европейски съюз, и я приложете (или посочете връзка към източник).

1.2. Изборът трябва да съответства на посоченото в раздел 1, съгласно неговата т. 1.5.

9. Изисква ли се извършване на цялостна предварителна оценка на въздействието поради очаквани значителни последици?

Да

Не

(преценка съгласно чл. 20, ал. 3, т. 2 от Закона за нормативните актове)

10. Приложения:

Приложете необходимата допълнителна информация и документи.

11. Информационни източници:

Посочете изчерпателен списък на информационните източници, които са послужили за оценка на въздействията на отделните варианти и при избора на вариант за действие: регистри, бази данни, аналитични материали и др.

12. Име, длъжност, дата и подпис на директора на дирекцията, отговорна за извършването на частичната предварителна оценка на въздействието:

Людмила Петкова, директор на дирекция „Данъчна политика“ в Министерство на финансите

Дата: 19.09.2023 г.

X

ДИРЕКТОР
ЛЮДМИЛА ПЕТКОВА

Подпис: ...